

МЕТОДИКА ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ (CLIL): СВІТОВИЙ ДОСВІД

В умовах глобалізації та інтеграції все більшої актуальності набувають різноманітні методи та підходи у навчанні іноземної мови. На сьогодні важливим є не просто оволодіння іноземною мовою, а набуття інтегративних комунікативних навичок, що зробить можливим професійно-ділове спілкування з представниками інших культур. Особливої уваги у контексті функціонального оволодіння іноземною мовою та принципу інтегрованості набуває методика CLIL, яка на сьогодні відома та використовується майже в усьому світі.

Термін CLIL (Content and Language Integrated Learning) був запропонований дослідником у галузі багатомовної освіти Девідом Маршем у 1994 році для позначення методики викладання і вивчення загальноосвітніх предметів (або окремих розділів) іноземною мовою. В українській мові абревіатура CLIL розшифровується як предметно-мовне інтегроване навчання (або за Л.Г. Мовчан: контекстно-мовне інтегроване навчання [6, с. 217]).

Д. Марш продовжив свої дослідження, і вже у 2001 році сутність цієї методики тлумачилась таким чином: CLIL розглядає вивчення іноземної мови як засобу оволодіння іншими предметами, що в свою чергу забезпечує формування у того, хто навчається потреби в навчанні, що дозволяє йому переосмислити і розвинути власні здібності у комунікації, в тому числі і рідною мовою [3]. Найбільш розповсюдженим на сьогодні є наступне визначення CLIL: дидактична методика, що дозволяє формувати у тих, хто навчається іншомовну лінгвістичну і комунікативну компетенції у тому ж навчальному контексті, у якому у них відбувається формування загальних знань та умінь [3]. Таким чином, використання методики CLIL передбачає вивчення немовних предметів (математики, географії тощо, залежно від етапу навчання) іноземними мовами, зазвичай, англійською. Найближчими аналогами вищезазначеної методики можна вважати канадську практику навчання ІМ

через занурення (immersion), або американські програми вивчення іноземної мови з опорою на зміст предмету (content-based instruction) [2, с.105].

На сьогодні використання методики CLIL найбільш поширене у країнах Західної Європи (Бельгія, Франція, Німеччина і т.д.). Крім того, вищезазначену методику використовують в Іспанії, Естонії, Росії, Польщі, Латвії, Італії, Фінляндії, Чехії та інших країнах світу. Особливості реалізації методу CLIL у різних країнах залежать від обраної моделі. Так, відомі три моделі CLIL: soft (language-led), hard (subject-led), partial immersion. Перша модель спрямована на лінгвістичні особливості спеціального контексту, друга - означає, що 50 % навчального плану предметів зі спеціальності вивчаються іноземною мовою, а третя - займає проміжне положення, і використовується, коли деякі модулі з програми зі спеціальності вивчаються іноземною мовою [5].

В Угорщині вже давно існують білінгвальні школи, в яких навчальні предмети вивчаються іноземною мовою. У Болгарії використання вищезазначеної методики здійснюється уже близько 50 років і досі становить інтерес для спеціалістів, що працюють у цій галузі. За цією методикою в білінгвальних школах Болгарії здійснюється навчання таких предметів як, історія, географія, філософія, а для реалізації навчального процесу використовуються англійська, німецька, французька, іспанська та інші мови [4].

Впровадження методики CLIL у практику спеціалізованих шкіл пострадянських країн, зокрема України не знайшла розвитку і поширення у ВНЗ, на відміну від інших країн. Хоча на наш погляд, інтеграційні процеси та орієнтир України на вдосконалення рівня володіння іноземною мовою, зумовлюють необхідність повернутись до питання впровадження методики CLIL у школах та ВНЗ країни [1, с. 240].

Використання методики CLIL у різних країнах дозволило визначити її плюси, а також певні проблеми її впровадження в навчальний процес. Серед проаналізованих позитивних сторін вищезазначеної методики слід відзначити підвищення мотивації до вивчення іноземної мови, цілеспрямованість до оволодіння іноземною мовою для вирішення конкретних комунікативних задач,

пріоритетність надбання умінь для спілкування іноземною мовою у професіональному контексті, занурення у штучно створене мовне середовище, засвоєння специфічних термінів, певних мовних конструкцій і розширення словникового запасу.

Більшість дослідників методики CLIL відзначають багато складнощів її впровадження: недостатня кількість постійних викладацьких ресурсів, невідповідна підготовка і відсутність підвищення кваліфікації фахівців, складнощі у підборі матеріалів для викладання, необхідність подолання батьківського спротиву до вищезазначеного підходу [8, с. 58].

Після вдалих експериментів з впровадження методики CLIL у деяких країнах почались серйозні дискусії щодо подальшого поширення використання вищезазначеного методу. Наприклад, у Франції після успіху 1992 року постало питання про необхідність розширення методики, або використання її лише з окремою групою мотивованих учнів. У Бельгії (фламандській общині), Литві, Швеції, Ісландії та Норвегії також з'явилися важливі питання для обговорення. Так, у цих п'яти країнах дебати стосуються викладання, а саме чи може від інтенсивного вивчення іноземної мови, тобто застосування методики CLIL, постраждати рідна мова. У Швеції переймаються проблемою можливого зниження рівня знань з предмету, який викладають іноземною мовою. У Нідерландах спостерігається зацікавлення щодо можливості впровадження методики CLIL у неповну середню професійну освіту та початкову школу. Проте головний виклик полягає у недостатній кількості кваліфікованих учителів. У Болгарії влада має справу з тиском від вчителів, які вимагають підвищення зарплатні та зменшення навантаження. Усі інші випадки, що обговорюються стосуються питань, які предмети мають викладатись за методикою CLIL та скільки часу на це має бути відведено [7, с. 54].

Незважаючи на той факт, що методика CLIL запроваджена у різноманітних країнах з урахуванням специфіки кожної з них, коло проблем можна чітко узагальнити і звести до проблем людських ресурсів, законодавчих,

матеріальних та фінансових аспектів та таких, що пов'язані власне з навчальним процесом [7, с. 51].

Проте, можна говорити і про успіхи, щодо впровадження методики CLIL у деяких країнах. Так, у Болгарії був підтриманий проект, основною метою якого стало створення курсів CLIL для підвищення кваліфікації учителів - предметників, а також розробка навчальних матеріалів для вчителів та учнів. У багатьох ВНЗ Росії проводять заняття з іноземної мови з вчителями, надають консультації при підготовці навчально-методичних матеріалів.

Таким чином, використання методики CLIL відповідає функціональному підходу до викладання іноземної мови і дозволяє досягнути ще більшої ефективності у її оволодінні за рахунок створення штучного мовного середовища, значеннєвого контексту та сприяє підвищенню мотивації тих, хто навчається. Не зважаючи на спільні проблеми, що виникають у процесі апробації методики CLIL, досвід Болгарії, Росії та інших країн засвідчує ефективність і можливість використання методики CLIL. Перспективою подальших досліджень вважаємо дослідження питання можливості впровадження методики CLIL у ВНЗ в Україні.

Література:

1. Виселко А. До проблеми визначення поняття іншомовного занурення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ubgd.lviv.ua/konferenc/kon_ikt/Section6/Vyselko.pdf – Назва з екрану.
2. Кожевникова О.В. Интегрированное обучение специализированным предметам на иностранном языке как фактор включения студентов в международную академическую мобильность / О.В. Кожевникова // Вестник ТвГУ. – Серия: Педагогика и психология. – Выпуск 4. – Тверь, 2011. – С. 102 – 111.
3. Коченкова О.М. Возможности профилизации преподавания иностранных языков с помощью применения элементов методики CLIL (интегрирование преподавания иностранного языка и других учебных

- дисциплін) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://kochenkova.ru/publ/vozmozhnosti_profilizacii_prepodavaniya_inostrannykh_jazykov_s_pomoshhju_primenenija_elementov_metodiki_clil_integrirovaniya_prepodavaniya_inostrann/1-1-0-1 – Назва з екрану.
4. Крашенинникова А.Е. К вопросу об использовании предметно-языкового интегрированного обучения CLIL [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.rusnauka.com/3_ANR_2013/Pedagogica/5_126661.doc.htm – Назва з екрану.
5. Крупченко А.К. Интегрированное обучение иностранному языку и специальности [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2012_101/Krupch.pdf – Назва з екрану.
6. Мовчан, Л. Г. Використання досвіду Швеції у вітчизняній практиці навчання іноземних мов [Електронний ресурс] / Л. Г. Мовчан // Гуманізація навчально-виховного процесу. – 2011. – Спец. вип. 7, ч. 2. – С. 214-220.
7. Content and Language Integrated Learning (CLIL) at School in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://ec.europa.eu/languages/documents/studies/clil-at-school-in-europe_en.pdf – Назва з екрану.
8. Harrop E. Content and Language Integrated Learning (CLIL): Limitations and possibilities [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://dspace.uah.es/dspace/bitstream/handle/10017/14641/Harrop_Content.pdf?sequence=1 – Назва з екрану.